

Відповідно до наказу Міністерства України від 03.03.2015 р. № 301/5 «Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів» підготовку та стажування фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта, здійснюють за програмою підготовки з теоретичних, організаційних і процесуальних питань судової експертизи [12]. Згідно з наказом МВС України від 21.09.2020 р. № 675 «Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС» підготовку працівників Експертної служби МВС, які претендують на присвоєння кваліфікації судового експерта, здійснюють за програмами підготовки судового експерта за відповідною експертною спеціальністю, затвердженими головою ЕКК, шляхом проходження індивідуальної (самостійної) підготовки, стажування або курсових зборів [13].

Найчастіше програми підготовки судових експертів містять теоретичну та практичну складові. Теоретична частина проведення лекційних і семінарських занять передбачає використання навчальних друкованих матеріалів, літературних та наукових джерел, а також практичних занять з провідними експертами лабораторій, із застосуванням інших форм підготовки.

На наше глибоке переконання, використання нових можливостей дистанційного інтернет-навчання для аспіранта, студента, судового експерта та створення відкритих науково-освітніх ресурсів стане гарним доповненням до освітньої програми закладів освіти та експертних установ, а з часом зможе замінити деякі підходи до навчання майбутніх судових експертів.

У межах українсько-латвійського науково-дослідного проєкту «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза» заплановано створення ресурсу, який використовуватимуть для підготовки майбутніх кадрів експертних установ України та Латвії. У результаті роботи над проєктом буде створено відкритий веб-ресурс із науковими, дослідницькими, іншими матеріалами, а також навчальними відеопрезентаціями роботи судового експерта під час проведення судових експертиз та експертних досліджень із можливістю їх дистанційного використання кінцевими користувачами (студенти й аспіранти закладів освіти, науковці, судові експерти України та Латвії).

Стрімке зростання злочинності вимагає оперативного розкриття злочинів, а підготовка майбутніх експертів в умовах поширення COVID-19 є обмеженою. Розуміючи

масштабність проблеми підготовки кадрів для експертних установ та суспільний запит на кваліфікованих спеціалістів, вважаємо, що зміна підходів до навчання заповнить прогалину під час провадження освітньої діяльності закладами вищої освіти та науковими установами.

Отже, способом вирішення цієї проблем слід вважати застосування нових форм навчання та підготовки судових експертів — відкритих освітніх ресурсів. Упевнені, що створення тематичного ресурсу, присвяченого питанням судової експертизи та криміналістики, дасть змогу наповнити навчальний процес наочністю, що сприятиме легкому ознайомленню з певним видом судової експертизи та більш ефективному опануванню матеріалу.

Список використаних джерел

1. UNESCO. Official page. URL: <https://en.unesco.org/themes/building-knowledge-societies/oer> (дата звернення: 25.02.2021).
2. David Wiley. Organisation for Economic Co-operation and Development Centre for Educational Research and Innovation Expert Meeting on Open Educational Resources. URL: <https://www.hewlett.org/wp-content/uploads/2016/08/HistoryofOER.pdf> (дата звернення: 25.02.2021).
3. OER Commons. Official website. URL: <https://www.oercommons.org> (дата звернення: 25.02.2021).
4. Nanohub. Official website. URL: <https://nanohub.org> (дата звернення: 25.02.2021).
5. EDX. Official website. URL: <https://www.edx.org> (дата звернення: 25.02.2021).
6. Coursera. Official website. URL: <https://www.coursera.org>.
7. Prometheus project. Official website. URL: <https://prometheus.org.ua> (дата звернення: 25.02.2021).
8. Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository. Official website. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua> (дата звернення: 25.02.2021).
9. Elartu. Official website. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua> (дата звернення: 25.02.2021).
10. Electronic Sumy State University Institutional Repository. Official website. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua> (дата звернення: 25.02.2021).
11. Elibukr. Official website. URL: <http://www.elibukr.org/index.php/uk> (дата звернення: 25.02.2021).
12. Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів : наказ Міністерства України від 03.03.2015 р. № 301/5 (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15> (дата звернення: 25.02.2021).
13. Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС : наказ МВС України від 21.09.2020 р. № 675. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21> (дата звернення: 25.02.2021).

A. Zīle,

Mg. iur., acting lecturer Rīga Stradiņš University, Riga, Latvia,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4378-738X>, e-mail: aelita.zile@rsu.lv

DEVELOPMENT OF FORENSIC INSTITUTE IN THE REPUBLIC OF LATVIA

Abstract. The author has studied the development of Forensic Institute in the Republic of Latvia since joining the European Union. The author has emphasized the most significant changes and improvements in the field of structural

changes, quality assurance of expertise, as well as improving the qualification of experts.

Keywords: expertise, expert, Law on Forensic Experts, development of Forensic Institute.

Анотація. Автор вивчила розвиток Інституту судової експертизи в Латвійській Республіці з моменту її вступу до Євросоюзу та виокремила найсуттєвіші зміни та покращення щодо структурних змін, забезпечення якості експертизи, а також підвищення кваліфікації експертів.

Ключові слова: експертиза, експерт, Закон про судових експертів, розвиток Інституту судової експертизи.

Аннотация. Автор изучила развитие Института судебной экспертизы в Латвийской Республике с момента ее вступления в Европейский союз и выделила наиболее существенные изменения и улучшения касательно структурных изменений, обеспечения качества экспертизы, а также повышения квалификации экспертов.

Ключевые слова: экспертиза, эксперт, Закон о судебных экспертах, развитие Института судебной экспертизы.

On August 27, 1991 the European Community recognised the independence of the Republic of Latvia. In December 1999 in Helsinki the European Union invited the Republic of Latvia to negotiate accession to the European Union, and in February 2000 talks regarding the accession of the Republic of Latvia to the European Union were formally opened. Then the need arose to begin putting in order the work of the state forensic authorities [1].

On November 12, 2001 at the initiative of the Ministry of Justice the Concept of Development of Forensic Institutions for 2002-2006 was developed. The aim of it was to arrange and harmonize the functions and tasks of existing state forensic institutions, ensuring compliance with the basic principles of forensic examinations. The concept was developed on the basis of point 17.1.3 of the "Declaration on the Intended Activities of the Cabinet", which envisages prevention of duplication of functions in public administration and local governments, as well as point 1.7 of the "State Program for Crime Prevention" that provides for an improvement in functioning of law enforcement authorities. The key problems, such as duplication of functions of expert institutions, the quality assurance of expert work, modernization of logistics and infrastructure, unified training of forensic experts, scientific work and social guarantees of forensic experts, were identified in the concept. In order to address the challenges identified the concept defined a set of measures to be taken: prevention of unjustified duplication of functions, coordination of the activities of forensic experts, training and certification, remuneration of forensic experts and social guarantees. In order to achieve the objective defined in the concept several tasks were set, for example, improving and specifying the procedure for the implementation of forensic examinations; establishing a system of forensic institutions that would ensure the possibility to obtain effective evidence in criminal and civil proceedings; introducing a common framework for training and certification of forensic experts; involving the resources of private expertise more widely; rational use of the logistical and intellectual potential of national forensic examinations; introducing an effective quality control system of forensic examinations, increasing the objectivity, reliability of expert opinions, findings and the possibilities of their verification, thus allowing to significantly limit the possibility

of expert error; developing practical scientific research activities in the field of forensic science, creating preconditions for faster integration in European and world forensic expert organisations [2]. Implementing the tasks specified in the concept, several laws and regulations governing the activities of the expert were developed. One of the most important regulatory enactments was the Law on Forensic Experts, which entered into force on July 1, 2007 and on the basis of which several regulations of the Cabinet were issued.

In turn, expert-examination bodies should be accredited to ensure quality control of the examination process, compliance of the methods used with international standards, recognition of an expert opinion as evidence in other European Union countries, as well as performance of certain analyses required for examination in neighbouring countries and reliable data exchange. According to European and international practice, the use of standards is voluntary, but taking into account that Latvia is one of the European Union member states and the Concept of Development of Forensic Institutions (2002-2006) stipulated the quality assurance of forensic examination, then the setting was made that forensic examination quality management systems should be certified in accordance with the requirements of the LVS ISO 9001 standard and forensic laboratories should be accredited in accordance with the requirements of the LVS ISO/ IEC 17025 standard [1].

One of the problems highlighted in the concept was the duplication of functions of expert bodies, so in 2009 the working group of Function Audit of Function Audit Commission of the State Chancellery carried out a functional audit of state expert bodies. As a result of the audit, duplication of functions was pointed out, providing proposals for avoiding duplication of functions. The results obtained during the audit of the functions were presented at the meeting of the Public Expenditure and Audit Commission of the Saeima on April 1, 2009. The recommendation of the auditors was to merge several expert bodies, but each body managed to rebut its need to exist separately [3]. Duplication of functions was not eliminated.

On May 29, 2009 the Function Audit Group of the State Chancellery completed a function audit of state forensic institutions. In its report, the Function Audit Group, conducting an in-depth study of possible models for merging state expert bodies and their subordination, has concluded that the merger should be initiated gradually and the joint state expert institution should be established under the Ministry of Justice [4].

At a meeting on January 22, 2013, the Cabinet instructed the Ministry of Justice, in cooperation with the Ministry of the Interior and the Ministry of Health to draw up an informative report on the measures to be taken for establishment a single forensic expert-examination body and to ensure the quality of forensic examinations, while assessing the institutional subordination of a single forensic expert-examination body. On January 27 the Council of Justice recognized it necessary to establish a single forensic examination centre in the country, considering that a single forensic examination bureau with a single subordinate to the Minister of Justice would be more optimal to ensure efficient court administration. In providing

an assessment of the function audit report the Prosecutor General's Office supported the idea of merging the Forensic Service Department of the State Police and the State Forensic Science Bureau under the Ministry of Justice, specifying, in addition, that their expert-examinations largely overlapped, while considering that the State Center for Forensic Medical Examination due to its specific and differing examinations should be maintained as a separate forensic expert-examination institution under the authority of the Ministry of Health [4].

The working group established studied the current situation, analyzing possible solutions of the newly founded forensic expert-examination institution, including solutions of institutional subordination. It learnt about Estonia's experience in implementing forensic institution reform and assessed duplication of forensic examination areas, including the possibility of reallocation of methods among forensic institutions [3]. The working group has assessed the possibility to establish a single forensic institution by merging the Forensic Service Department of the State Police, the State Forensic Science Bureau, the State Center for Forensic Medical Examination, Examination Service of the Central Department of the State Border Guard and the field of expertise provided by the Customs Laboratory of the Customs Board of the State Revenue Service [4].

In assessing the possible merger of the Forensic Service Department of the State Police, the State Forensic Science Bureau and the State Center for Forensic Medical Examination it was concluded that the main function of the State Center for Forensic Medical Examination is the performance of forensic expert-examinations and the State police is the main determinant of forensic expert-examinations. Its activities cover a wide range of functions: to organize scientific work and postgraduate education in the field of forensic medicine, to provide medical institutions with tissue transplants as far as possible. The performance of forensic expert-examinations requires a specific infrastructure of a medical institution and the acquisition of a forensic expert (medical practitioner) certificate and professional activity is primarily regulated by the Medical Treatment Law and laws and regulations issued on the basis thereof. In obtaining a certificate of a medical practitioner – a forensic medical expert a person is granted the right to perform medical treatment (expert-examination) in the field of forensic medical examination. The Council of Forensic Experts issues a forensic expert certificate to a person who has obtained a medical practitioner's certificate in accordance with the procedures specified in the Medical Treatment Law. On this basis, the working group decided that the State Center for Forensic Medical Examination should not be included in the subsequent assessment on the establishment of a single forensic expert-examination body [4].

Two forensic institutions — the Forensic Service Department of the State Police and the State Forensic Science Bureau – were included in the further assessment of the working group on the most financially and administratively efficient solution for the provision of services by the law enforcement authorities, and possibly the establishment of a single forensic institution in the country. Among the issues to be assessed issues related to the staff of existing

forensic institutions, workload of forensic experts, functions of forensic institutions, premises of forensic institutions and their equipment, possibilities of attracting foreign financial instruments for the arrangement of infrastructure should be included [4].

Due to the fact that gaps of practical nature were identified in the existing legislative acts regulating the activities of experts, on March 15, 2016 a new Law on Forensic Experts entered into force, and it was significantly improved.

The State Forensic Science Bureau, in cooperation with the Estonian and Lithuanian forensic institutions, has implemented the project "Find a Forensic Expert" supported by the European Union. The aim of the project was to develop a single register of forensic experts in the Baltic States, which will include information on forensic experts from Latvia, Lithuania and Estonia, forensic institutions and types of forensic expert-examinations. In the framework of the project a common classification of forensic expert-examination types was developed, as well as information on the field of forensic examination, which was included in the European e-Justice portal www.ejustice.europa.eu, was prepared. The project "Find a Forensic Expert" (JUST/2014/JACC/AG/E-JU/6963) was co-financed by the European Union Justice Program.

The single register was introduced in 2017 [5].

There are currently six forensic expert-examination institutions in Latvia: the Forensic Service Department of the State Police, Examination Service of the Central Department of the State Border Guard, the State Forensic Science Bureau, the State Center for Forensic Medical Examination, the state limited liability company "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca" (Daugavpils Psychoneurological Hospital), the state limited liability company "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs" (Riga Psychiatry and Narcology Centre) [6].

References

1. Zīle A. Theoretical, practical and legal aspects of introduction of innovative methods and of their improvement. XV International Scientific Conference 10 Years in the European Union – Achievements, Problems and Expectations. Proceedings of the Conference of Turība University. 2014. p. 613 – 623.
2. Tiesu ekspertīžu iestāžu attīstības koncepcija (2002-2006. gadam). Izstrādāta 12.11.2001. Skatīts 20.01.2011. http://www.tm.gov.lv/lv/documents/TM_Tiesu_ekspert_iestazu_att_Konc_2002-2006.doc
3. Latvijas Republikas Ministru kabineta Valsts kancelejas Funkciju audita komisijas Funkciju audita darba grupas Valsts tiesu ekspertīžu iestādēs Funkciju audita ziņojums. Skatīts 20.01.2011. <http://www.mk.gov.lv/lv/vk/funkciju-audita-komisija/zinojumi/>
4. Informatīvais ziņojums «Par tiesu ekspertīžu institūta reformas ieviešanas iespēju izvērtējumu» Skatīts 25.02.2021. <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40488989>
5. Projekts "Atrodi tiesu ekspertu" (JUST/2014/JACC/AG/E-JU/6963) Skatīts 25.02.2021. <https://www.vteb.gov.lv/lv/projekts/projekts-atrodi-tiesu-ekspertu>
6. 2016.gada 24.decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 835 „Noteikumi par tiesu ekspertīžu iestāžu sarakstu un tiesu ekspertu specialitāšu klasifikatoru” Latvijas Vēstnesis, 2016/251.17, 24.12.2016. Skatīts 24.02.2021. <https://likumi.lv/ta/id/287606-noteikumi-par-tiesu-ekspertizu-iestazu-sarakstu-un-tiesu-ekspertu-specialitasu-klasifikatoru>